

Vaarallisten kemikaalien vienti ja tuonti

Taustaa

Vaarallisten kemikaalien kansainvälistä kauppaa säädellään kahdella kansainvälisellä sopimuksella: Rotterdamin sopimuksella ja Tukholman sopimuksella. Rotterdamin yleissopimus koskee ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelyn eli PIC-menettelyn (PIC = Prior Informed Consent) soveltamista tiettyihin kansainvälisen kaupan kohteina oleviin vaarallisiin kemikaaleihin ja torjunta-aineisiin.

Tukholman yleissopimus rajoittaa pysyviä orgaanisia yhdisteitä (POP = Persistent Organic Pollutants). Tukholman sopimus on toimeenpantu koko EU:ssa POP-asetuksella eli Euroopan Neuvoston ja Parlamentin asetus pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta (EY) N:o 850/2004. Asetuksella on kielletty kokonaan Tukholman yleissopimuksen sekä YK:n Euroopan talouskomission (UNECE) ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumissopimuksen (CLRTAP) POP-pöytäkirjan kattamien kemikaalien valmistus, käyttö, tuonti ja vienti. Lisätietoja: <http://www.ymparisto.fi/POP>

Rotterdamin yleissopimuksen velvoitteet on säädetty PIC-asetuksella eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista (EY) N:o 649/2012. PIC-asetus on sellaisenaan suoraa ja sovellettavaa oikeutta. PIC-asetuksessa on säädetty tietyt pidemmälle meneviä määräyksiä kuin mitä Rotterdamin sopimuksessa on. Lisäksi asetukseen on sisällytetty Tukholman sopimuksen mukaisten kemikaalien sekä elohopeaa sisältävien hienosaippuoiden, metallisen elohopean ja tiettyjen elohopeayhdisteiden ja -seosten vientikielto kolmansiin maihin. Poikkeuksena ovat alle 10 kg:n määrät tutkimuskäyttöön.

Kansallisesti vaarallisista kemikaaleista on säädetty kemikaalilaissa (599/2013). Kemikaalin maastavientiä koskee kemikaalilain 23 §. Suomen ympäristökeskus (SYKE) on nimetty PIC-asetuksen kansalliseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi. SYKE myös valvoo asetuksen noudattamista. Tulli on määrätty valvomaan, että PIC-asetuksen liitteessä I tarkoitettujen kemikaalien ja niitä sisältävien esineiden tuontia

ja vientiä koskevia velvoitteita sekä liitteessä V tarkoitettujen kemikaalien ja esineiden vientikieltoa noudatetaan.

Vienti

Yleistä

Vaarallisten kemikaalien osalta viennillä tarkoitetaan kaikkea ko. kemikaalien pysyvää tai väliaikaista vientiä tai jälleenvientiä kolmansiin maihin. Rajoitusten alaiset kemikaalit on lueteltu PIC-asetuksen Liitteen I osassa I ja liitteessä V. Tämän lisäksi liitteen I osissa 2 ja 3 on lueteltu uudestaan osa liitteen I osan I kemikaaleista ja näitä eri osien kemikaaleja koskevat hieman erilaiset vientirajoitukset. Edellä mainitut liitteet löytyvät osoitteesta:

<https://echa.europa.eu/information-on-chemicals/pic/chemicals>

PIC-asetuksen artiklan 17 mukaan **kaikkien** Euroopan talousalueen ulkopuolelle tarkoitettuihin kemikaalien vienteihin sovelletaan pakkauksia ja niiden merkintöjä koskevia säännöksiä (asetus 1107/2009, direktiivi 98/8/EY, asetus 1272/2008), ja tällaiset kemikaalilähetykset on varustettava käyttöturvallisuustiedotteella.

Liite I osa I: vienti-ilmoitusmenettely

EU:n jäsenvaltioon sijoittautuneen viejän on tehtävä kyseisen jäsenvaltion nimetyille kansalliselle viranomaiselle, joka on Suomessa Suomen ympäristökeskus (SYKE), PIC-asetuksen artiklan 8 mukainen vienti-ilmoitus kaikista liitteen I osan I kemikaaleista viedessään niitä kolmanteen maahan. Jokaisen viejän on tehtävä tällainen vienti-ilmoitus viimeistään 35 päivää ennen vuoden ensimmäistä vientiä kuhunkin kolmanteen maahan. Ilmoitus tehdään sähköisesti ePIC-tietojärjestelmässä. Nimetty kansallinen viranomainen tarkastaa ilmoituksen ja välittää ilmoituksen edelleen Euroopan kemikaalivirastolle (ECHA), joka toimittaa sen edelleen vastaanottajamaan asianomaiselle viranomaiselle.

Edellä kuvatun vienti-ilmoitusmenettelyn yhteydessä ePIC antaa jokaiselle vienti-ilmoitukselle yksilöllisen vientiviitenumeron (RIN), joka viejän on merkittävä vienti-ilmoitukseensa (hallinnollisen

yhtenäisasiakirjan kenttään 44 tai sähköisen tullilmoituksen vastaavaan kohtaan).

Yhteyshenkilöt Suomen ympäristökeskuksessa ovat:

ylitarkastaja Marja-Riitta Korhonen, puh: 0295 251 299

ylitarkastaja Timo Seppälä, puh: 0295 251 630

vaihde: 0295 251 000

Liite I osa 2: PIC-ilmoitusmenettely ja liite I osa 3: PIC-menettely

Osan 2 kemikaalien mukainen PIC-ilmoitusmenettely asettaa velvollisuuksia komissiolle ilmoittaa Rotterdamin yleissopimuksen sihteeristölle näistä osan 2 kemikaaleista PIC-asetuksen liitteen II mukaiset tiedot. Viejien on komission tai Suomen ympäristökeskuksen pyynnöstä toimitettava sille nämä tiedot.

Liitteen I osien 2 ja 3 kemikaaleja saa viedä vain jomman kumman seuraavista ehdoista täytyessä:

1. Viejä on hakenut ja saanut nimenomaisen suostumuksen tuontiin viejän jäsenvaltion nimetyn kansallisen viranomaisen välityksellä. Ko. viranomainen voi tapauskohtaisesti päättää tilapäisestä poikkeuksesta edellä mainituista vaatimuksista, jos on muita selviä todisteita siitä, että kyseisen kemikaalin käyttö ja tuonti on sallittu vastaanottajamaassa.
2. Mikäli kyseessä on liitteessä I olevassa 3 osassa lueteltu kemikaali: jos Rotterdamin yleissopimuksen sihteeristön viimeisimmässä kiertokirjeessä osoitetaan, että tuojasopimuspuoli on antanut tuonnille suostumuksen.

Näihin vienteihin on ennen vientiä saatava vastaanottajamaan antama nimenomainen suostumus, jossa se sallii kemikaalin tuonnin alueellensa ja voi antaa ehtoja tuonnille. Tämä suostumus on saatava vain yhden kerran tiettyä kemikaalia ja vastaanottajamaata kohden. Suostumus on tavallisesti voimassa kolme vuotta, mutta vienti voi jatkua vielä seuraavan kalenterivuoden loppuun odottaessa vastinetta uuteen suostumusta koskevaan pyyntöön. Kun yhden viejän nimetty kansallinen viranomainen on saanut suostumuksen, muiden EU-maiden viranomaisten ei tarvitse enää hakea sitä kyseiseen maahan tapahtuvaa vientiä varten.

Liitteen I osan 3 kemikaalien vienti on sallittua myös, jos viimeisimmässä Rotterdamin yleissopimuksen sihteeristön julkaisemassa kiertokirjeessä kyseisen kemikaalin ja maan kohdalla on suostumus tuonnille. Kiertokirjeet julkaistaan kahdesti vuodessa kesäkuussa ja joulukuussa ja niissä on lueteltuna kaikki suostumukset aineittain, maittain ja lisäehdoittain. Viimeisin kiertokirje on aina konsolidoitu, eli siinä ovat

mukana kaikki voimassaolevat vanhemmatkin suostumukset.

Kiertokirjeet ovat luettavissa internet-osoitteessa:

<http://www.pic.int/Default.aspx?tabid=1168>

Kiertokirjeisiin on listattu mahdolliset annetut suostumukset kemikaaleittain ja kunkin kemikaalin alle maittain. Maan kohdalla on ilmoitus joko täydestä tuontikiellosta tai tuonnille asetetuista ehdoista. Kunkin aineen kohdalla maaluettelon lopussa on lista maista, jotka eivät ole vastanneet kyselyihin aineiden tuonnista. Nämä maat ovat kuitenkin voineet antaa nimenomaisen suostumuksen aineen tuonnille, vaikka se ei näy kiertokirjeessä. Asian varmistamiseksi on otettava yhteys SYKE:n yhteyshenkilöön.

Komissio rekisteröi ePIC-tietojärjestelmään kaikki nimenomaista suostumusta koskevat pyynnöt, niihin saadut vastineet sekä myönnetyt poikkeukset. Tietokantaan rekisteröidään myös Rotterdamin PIC-yleissopimuksen kiertokirjeeseen merkityt suostumukset tuonnille. Kullekin suostumukselle tai poikkeukselle tietokanta antaa suostumusta koskevan viitenumeron.

Vastaanottajavaltion suostumukset toimitetaan ainoastaan EU:n nimetyille kansallisille viranomaisille, jotka välittävät tiedot ePIC-tietojärjestelmään. Tullin on valvottava näiden kemikaalien vientien lainmukaisuutta ja oltava tarvittaessa yhteydessä SYKEen varmistuakseen siitä, että viejällä on kulloinkin nimenomainen suostumus.

Yhteyshenkilöt Suomen ympäristökeskuksessa ovat:

ylitarkastaja Emma Nurmi, puh: 0295 251 464

ylitarkastaja Timo Seppälä, puh: 0295 251 630

vaihde: 0295 251 000

Liite V ja Tukholman sopimus: Vientikielto

PIC-asetuksen liitteessä V on lueteltu kemikaaleja ja esineitä, joiden käyttö on kielletty Yhteisössä. Näitä kemikaaleja ja esineitä ei myöskään saa viedä. Vientikielto koskee niin kaupallista kuin yksityistäkin vientiä, mutta se ei koske pieniä määriä tutkimuskäyttöön (korkeintaan 10 kg). Tukholman sopimus ja sen täytäntöönpaneva POP-asetus (EY) N:o 850/2004 kieltää myös samojen 22 kemikaalin viennin kuin EY-asetuksen liite V, mutta näiden lisäksi liitteessä V on kielletty myös elohopeaa sisältävien hienosaippuoiden vienti, metallisen elohopean ja vähintään 95 p-% elohopeaa sisältävien seosten vienti sekä elohopeayhdisteiden (sinooperimalmi, elohopea(I)kloridi ja elohopea(II)oksidi) vienti muuhun kuin tutkimus-, analyysi- tai lääketieteelliseen käyttöön. Liite V (Annex V) löytyy tekemällä haku ECHA:n sivuilta:

<https://echa.europa.eu/information-on-chemicals/pic/chemicals>

Tuonti

Yleistä

Tuonti on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa sellaiseksi kemikaalin fyysiseksi tulemiseksi yhteisön tullialueelle, johon sovelletaan muuta tullimenettelyä kuin kauttakulkumenettelyä. Tullimenettelyjen kannalta tämä tarkoittaa, että kemikaalien kauttakuljetukset joko passitusmenettelyssä tai ilman eivät ole tuontirajoitusten piirissä. Sen sijaan kaikki muut liitteissä mainittujen kemikaalien fyysiset tuonnit Suomen alueelle katsotaan tuonniksi riippumatta siitä mihin tulliselvitysmuotoon ne osoitetaan.

PIC-asetuksen mukaiset kemikaalien tuontiin liittyvät rajoitukset

Tuontirajoitusten alaiset kemikaalit on lueteltu PIC-asetuksen Liitteen I osassa 3. Komissio tekee tuontipäätökset, joilla määritellään sallittu tuonti yhteisöön, ja ilmoittaa päätökset Rotterdamin yleissopimuksen sihteeristölle. Päätökset ovat nähtävissä sihteeristön ylläpitämistä kiertokirjeistä osoitteessa: <http://www.pic.int/Default.aspx?tabid=1168>

EU on kiertokirjeissä kunkin kemikaalin alla omana osuutenaan ja EU:n

alla on usein vielä maakohtaisia ehtoja ja rajoituksia. Kemikaalien tuonti on näillä perusteilla säädeltyä, eli tuonnissa Suomeen pätevät EU:n alla olevat rajoitukset, ellei Suomea mainita kyseisen kemikaalin kohdalla erikseen. Mikäli Suomi on mainittu erikseen, niin silloin sovelletaan näitä Suomen alla lueteltuja ehtoja.

PIC-asetuksen liite V ja Tukholman sopimus: Tuontikielto

PIC-asetuksen liitteessä V on lueteltu kemikaaleja ja esineitä, joiden käyttö on kielletty yhteisössä. Tästä seuraa samalla, että niiden tuonti Suomeen on kiellettyä. Näitä ovat elohopeaa sisältävät hienosaippuat, metallinen elohopea ja vähintään 95 p-% elohopeaa sisältävät seokset sekä elohopeayhdisteet sinooperimalmi, elohopea(I)kloridi ja elohopea(II)oksidi lukuun ottamatta näiden yhdisteiden tutkimus-, analyysi- tai lääketieteellistä käyttöä. Muut aineet ovat POP-yhdisteitä, joiden tuonti ja markkinoille luovuttaminen on kielletty Tukholman sopimuksessa ja sen toimeenpanelevassa POP-asetuksessa (EY) N:o 850/2004.

Kauttakuljetus

Vaarallisten kemikaalien tuonti- ja vientirajoituksia ei sovelleta kauttakuljetuksiin eli kuljetuksiin, jotka tulevat kolmannesta maasta ja kulkevat Suomen läpi toiseen kolmanteen maahan. Näissä tapauksissa kauttakuljetettava tavara voi olla ulkoisen passituksen menettelyssä, tai kyse voi olla vain lentokoneen välilaskusta, jolloin tavara ei ole yhteisössä missään tullimenettelyssä.

Varastointi

Tuonti on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa sellaiseksi kemikaalin fyysiseksi tulemiseksi yhteisön tullialueelle, johon sovelletaan muuta tullimenettelyä kuin kauttakulkumenettelyä. Eli tullimenettelyjen kannalta tällä tarkoitetaan kauttakuljetusta joko passittamalla tai ilman. Ennen kolmannesta maasta tuodun kemikaalin osoittamista tiettyyn tulliselvitysmuotoon nämä kemikaalit ovat fyysisesti yhteisön tullialueella ja tullivalvonnassa, joten EU-asetuksen mukainen tuonnin määrittely toteutuu. Tällöin kolmansista maista tuotujen

kemikaalien varastointiin tulli- tai vapaavarastoissa sovelletaan samoja rajoituksia ja vaatimuksia kuin tuonnin osalta on aikaisemmin selvitetty.

Sovellettava lainsäädäntö

- PIC-asetus (EY) N:o 649/2012
- POP-asetus (EY) N:o 850/2004
- Kemikaalilaki (599/2013)

Liitteet, jotka löytyvät linkistä:

<https://echa.europa.eu/information-on-chemicals/pic/chemicals>

- Liite I 1 osa, vienti-ilmoitusmenettelyä edellyttävien kemikaalien luettelo
- Liite I 2 osa, luettelo PIC-ilmoitusmenettelyyn kuuluvista kemikaaleista
- Liite I 3 osa, Luettelo kemikaaleista, joihin sovelletaan Rotterdamin yleissopimuksessa määrättyä PIC-menettelyä
- Liite V, Vientikiellon alaiset kemikaalit ja esineet